

Smjernice o pravnim osnovama

Co-funded by the Rights, Equality and Citizenship Programme of the European Union (2014-2020)

THIS PROJECT HAS BEEN CO-FUNDED FROM THE EUROPEAN UNION'S RIGHTS, EQUALITY AND CITIZENSHIP 2014-2019 PROGRAMME UNDER GRANT AGREEMENT N°874524.

Sadržaj

Pregled	2
Prava ispitanika	3
Načela zaštite podataka	4
Transparentnost.....	5
Nužnost	Error! Bookmark not defined.
Posebne kategorije osobnih podataka	Error! Bookmark not defined.
Privola	7
Što se smatra privolom?.....	7
Privola djeteta.....	9
Dokazivanje privole.....	9
Povlačenje privole	9
Ugovor	11
Što prethodi sklapanju ugovora.....	Error! Bookmark not defined.
Nužnost i izvršavanje ugovora	12
Ograničenja ugovora kao pravne osnove.....	13
Pravna obveza	14
Što se smatra pravnom obvezom?	14
Što je nužno za ispunjavanje pravne obveze?.....	15
Životno važni interesi	16
Čiji su životno važni interesi relevantni?	16
Nužnost i hitne situacije	17
Što su životno važni interesi?.....	17
Zadaće od javnog interesa	18
Kakve zadaće su od javnog interesa?	18
Nužnost, proporcionalnost i smanjenje količine podataka	19
Koji se voditelji obrade mogu osloniti na ovu osnovu?.....	19
Legitimni interesi.....	21
Koje vrste legitimnih interesa postoje?	22
Nužnost i legitimni interesi	Error! Bookmark not defined.
Test ravnoteže	23
Daljnja obrada	25
LED Direktiva.....	26

Jedno od prvih pitanja koje bi si organizacije koje se bave obradom osobnih podataka ('voditelji obrade') trebale postaviti prije početka obrade je "Koji je moj razlog ili opravdanje za obradu ovih osobnih podataka?" To je od ključne važnosti jer je svaka obrada osobnih podataka zakonita samo ako ima ono što je poznato kao 'pravna osnova'. Članak 6. Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) utvrđuje koje su to potencijalne pravne osnove, a to su: privola; ugovor; pravna obveza; životno važni interesi; zadaća od javnog interesa; ili legitimni interesi.¹

Članak 6. Opće uredbe o zaštiti podataka, zakonitost obrade;

1. Obrada je zakonita samo ako i u onoj mjeri u kojoj je ispunjeno najmanje jedno od sljedećega:
 - (a) ispitanik je dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha;
 - (b) obrada je nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora;
 - (c) obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza voditelja obrade;
 - (d) obrada je nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi ispitanika ili druge fizičke osobe;
 - (e) obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti voditelja obrade;
 - (f) obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika koji zahtijevaju zaštitu osobnih podataka, osobito ako je ispitanik dijete.

Svi voditelji obrade moraju odrediti na koju se pravnu osnovu oslanjaju kako bi osigurali da je svaka obrada koju poduzimaju zakonita. **Ne postoji hijerarhija** ili preferirana opcija unutar ovog popisa, umjesto toga svaki bi se slučaj obrade trebao temeljiti na pravnoj osnovi koja je **najprikladnija** u određenim okolnostima.

Voditelji obrade trebaju biti svjesni da mogu postojati različite primjenjive pravne osnove kada se isti osobni podaci obrađuju za više od jedne svrhe. Nadalje, važno je napomenuti da '**privola**', iako je možda najpoznatija, **nije jedina pravna osnova** za obradu – pa čak ni najprikladnija u mnogim slučajevima.

Članak 6. GDPR-a također navodi da zemlje mogu uvesti zakone na nacionalnoj razini kako bi dodatno regulirali ili prilagodili zahtjeve u vezi s pravnom osnovom. GDPR također dopušta da, ako su ispunjeni određeni uvjeti, voditelji obrade mogu obraditi osobne podatke u druge svrhe od onih za koje su izvorno prikupljeni, kao što je objašnjeno dalje u nastavku pod naslovom "Daljnja obrada".

Cilj ovih smjernica je prvenstveno pomoći voditeljima obrade u **identificiranju ispravne pravne osnove** za svaku obradu osobnih podataka koju poduzimaju ili planiraju poduzeti – i obveze koje idu uz tu pravnu osnovu. Osim toga, ove bi smjernice trebale pomoći onim pojedincima čiji se

¹ Vidjeti također, uvodne izjave 39. i 40. GDPR-a; Uvodna izjava 39. koja navodi da svaka obrada osobnih podataka treba biti zakonita i poštena, a uvodna izjava 40. dodatno pojašnjava da se osobni podaci moraju obraditi u skladu s jednom od pravnih osnova kako bi obrada ispunila zahtjev zakonitosti.

osobni podaci mogu obraditi („ispitanici“) u utvrđivanju je li obrada njihovih osobnih podataka zakonita i, kao dio toga, koja bi pravna osnova za tu obradu mogla biti primjenjiva.

Ove smjernice prvenstveno se usredotočuju na pravne osnove za obradu obuhvaćene GDPR-om; međutim, određeni voditelji obrade također mogu obrađivati osobne podatke koji su izvan dosega GDPR-a, a umjesto toga potpadaju pod opseg Direktive o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (**LED**). Preduvjeti za obradu osobnih podataka u sklopu LED-a također će biti ukratko razmotreni u nastavku, pod naslovom „LED Direktiva“.

Prava ispitanika

Neka od posebnih prava dodijeljenih ispitanicima prema GDPR-u primjenjuju se samo ako je obrada opravdana određenim pravnim osnovama. Tablica u nastavku daje opći pregled prava koja bi se moglo primijeniti kada se osobni podaci obrađuju temeljem različitih pravnih osnova.

	Pravo na pristup	Pravo na ispravak	Pravo na brisanje	Pravo na ograničenje obrade	Pravo na prenosivost podataka	Pravo na prigovor
Privola	✓	✓	✓	✓	✓	~ Moguće povlačenje privole
Ugovor	✓	✓	✓	✓	✓	x
Pravna obveza	✓	✓	x	✓	x	x
Životno važni interesi	✓	✓	✓	✓	x	x
Zadaća od javnog interesa	✓	✓	x	✓	x	✓
Legitimni interes	✓	✓	✓	✓	x	✓

Međutim, također treba imati na umu da mogu postojati i drugi zahtjevi ili ograničenja u vezi s nekim od gore navedenih prava ispitanika, ali, kao prvi korak, voditelji obrade trebaju razmotriti koja bi prava mogla biti primjenjiva na prvom mjestu kada procjenjuju svoje obveze iz područja zaštite podataka. Osim toga, pojedinci uvijek imaju pravo prigovoriti na obradu svojih osobnih podataka u svrhu izravnog marketinga, bez obzira na to koja se pravna osnova primjenjuje.

Načela zaštite podataka

Pronaći pravnu osnovu samo je jedno od razmatranja koje voditelji obrade moraju imati na umu kada ocjenjuju zakonitost bilo koje obrade osobnih podataka koju poduzimaju. Voditelji obrade također bi trebali osigurati da je svaka obrada **u skladu s načelima zaštite podataka** navedenim u članku 5. GDPR-a, a to su: zakonitost, poštenje i transparentnost; ograničavanje svrhe; smanjenje količine podataka; točnost; ograničenje pohrane; cjelovitost i povjerljivost; i pouzdanost.

Usklađenost s ovim temeljnim načelima zaštite podataka prvi je korak za voditelje obrade u osiguravanju da ispune svoje obveze prema GDPR-u, a također će pomoći voditeljima obrade da osiguraju da imaju valjanu pravnu osnovu za svaku obradu koju poduzmu.

Načelo **zakonitosti, poštenosti i transparentnosti** od posebne je važnosti za pitanje pravne osnove, budući da je valjana pravna osnova jedan od ključnih elemenata potrebnih da bi obrada bila „zakonita“. Kao što je dalje objašnjeno u nastavku, pod naslovom "Transparentnost", voditelji obrade također će morati pojedincima pružiti jasne i transparentne informacije o svrsi ili svrhama obrade njihovih osobnih podataka i pravnoj osnovi/ama.

Pravna osnova za obradu osobnih podataka bit će usko povezana sa svrhom te obrade, te će stoga **načelo ograničenja svrhe** igrati važnu ulogu u osiguravanju valjane pravne osnove za obradu. Osobni podaci trebaju se prikupljati samo u posebne, izričite i zakonite svrhe i ne smiju se dalje obrađivati na način koji nije u skladu s tim svrhama. Konkretno, posebne svrhe za koje se obrađuju osobni podaci trebaju biti posebne, izričite i zakonite te određene u trenutku prikupljanja osobnih podataka.

Kao i kod načela ograničenja svrhe, **načelo smanjenja količine podataka** imat će važnu ulogu u procjeni točno koja je obrada opravdana određenom pravnom osnovom, kao i pitanje '**nužnosti**', što je ključni element većine pravnih osnova. Obrada osobnih podataka mora biti primjerena, relevantna i ograničena na ono što je nužno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju. Osobni podaci koji se obrađuju izvan ovih ograničenja možda nemaju valjanu pravnu osnovu.

Kao dio smanjenja količine podataka, voditelji obrade također bi trebali osigurati usklađenost s **načelom ograničenja pohrane** kako bi osigurali da se osobni podaci čuvaju samo u obliku koji dopušta identifikaciju ispitanika onoliko dugo koliko je potrebno za svrhe za koje se osobni podaci obrađuju. Kako bi se osiguralo da se osobni podaci ne čuvaju dulje nego što je potrebno, voditelj obrade treba odrediti rokove za brisanje ili periodični pregled.

U konačnici, voditelj obrade odgovoran je i mora biti u mogućnosti dokazati usklađenost sa svim načelima zaštite podataka, u skladu s **načelom pouzdanosti**. Voditelji obrade moraju preuzeti odgovornost za svoju obradu osobnih podataka i način na koji su usklađeni s GDPR-om te biti u mogućnosti dokazati (putem odgovarajućih evidencija i mjera) njihovu usklađenost.

Transparentnost

Kao što je gore spomenuto, voditelji obrade moraju osigurati transparentnost obrade koju poduzimaju, kako bi osigurali usklađenost s prvim načelom zaštite podataka, odnosno da sva obrada mora biti zakonita, poštena i transparentna.

Trebalo bi biti transparentno prema pojedincima da se osobni podaci koji se na njih odnose prikupljaju, koriste ili na drugi način obrađuju te u kojoj mjeri se osobni podaci obrađuju ili će se obrađivati. Načelo transparentnosti zahtijeva da sve informacije ili komunikacije u vezi s obradom tih osobnih podataka budu **lako dostupne i lako razumljive** te da se koristi jasan i jednostavan jezik.

Nadalje, kao dio usklađenosti sa svojim **obvezama transparentnosti** prema člancima 13. i 14. GDPR-a, voditelji obrade trebaju osigurati da ispitanicima daju informacije uključujući „svrhe obrade za koju su osobni podaci namijenjeni kao i pravnu osnovu za obradu” .

Pružanje jasnih i transparentnih informacija o svrsi ili svrhama obrade osobnih podataka kao i pravnoj osnovi ili osnovama kojima se ta obrada opravdava od iznimne je važnosti kako bi se osiguralo da pojedinci mogu lako identificirati pravnu osnovu na temelju koje se voditelj obrade oslanja kako bi mogao ocijeniti zakonitost obrade svojih osobnih podataka.

Nužnost

Kao što je vidljivo iz samog teksta članka 6. GDPR-a, većina pravnih osnova, osim 'privole', pruža opravdanje za obradu samo ako je ona 'nužna' za određenu svrhu; na primjer, kada je to „nužno za izvršenje ugovora” ili „nužno radi zaštite [...] životno važnih interesa”. Koja je točna obrada nužna za postizanje određene svrhe, razlikuje se od slučaja do slučaja, ovisno o točnim okolnostima, a voditelji obrade će morati ograničiti obradu na onu koja je potrebna za izričitu svrhu, u skladu s načelom ograničenja svrhe. Ova i druga osnovna pravila i razmatranja potrebno je uzeti u obzir kada voditelji obrade procjenjuju nužnost i zakonitost svojih aktivnosti obrade.

Kao što je gore spomenuto, načelo iz članka 5. o „smanjenju količine podataka” također zahtijeva da osobni podaci budu „primjereni, relevantni i ograničeni na ono što je nužno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju”. Zahtjev smanjenja količine podataka također se primjenjuje na obradu poduzetu na temelju privole. Stoga, kako bi bili u skladu s načelima zaštite podataka, kao i sa zahtjevima zakonitosti iz članka 6., voditelji obrade moraju osigurati da svaka obrada koju poduzmu ispunjava test nužnosti.

Pojam nužnosti ima neovisno značenje u pravu Europske unije, koje se mora tumačiti na način koji odražava ciljeve propisa o zaštiti podataka. Koncept nužnosti općenito se strogo tumači od strane Suda Europske unije (CJEU), s obzirom na to da se odstupanja ili ograničenja prava na zaštitu podataka moraju strogo tumačiti. Na primjer, u predmetu Rīgas, CJEU je izjavio da „u pogledu [...] nužnosti obrade osobnih podataka, [...] odstupanja i ograničenja u vezi sa zaštitom osobnih podataka moraju se primjenjivati samo u mjeri u kojoj je strogo nužno...”.

Nužnost podrazumijeva da obrada treba biti razumna i proporcionalna metoda postizanja zadanog cilja, uzimajući u obzir sveobuhvatno načelo smanjenja količine podataka, te da se osobni podaci ne bi trebali obrađivati tamo gdje postoji razumniji i proporcionalniji,

i **manje nametljiv način** za postizanje cilja. U predmetu Schecke, Sud je smatrao da, prilikom ispitivanja nužnosti obrade osobnih podataka, voditelj obrade treba uzeti u obzir alternativne, manje nametljive mjere, a svako uplitanje u prava na zaštitu podataka koje proizlazi iz predmetne obrade treba biti najmanje restriktivno za ta prava. Općenito, da bi se zadovoljio test nužnosti, ne bi trebala postojati **jednako učinkovita dostupna alternativa**.²

U svjetlu gore navedenog, voditelji obrade trebali bi se pobrinuti da svaka obrada osobnih podataka koju poduzimaju ili namjeravaju poduzeti **bude više nego jednostavno prikladna** za njih, ili potencijalno **korisna**, ili čak samo **standardna praksa** koju su oni ili njihova industrija koristili sve do sad. Umjesto toga, voditelji obrade trebaju osigurati da je svaka aktivnost obrade nužna kao specifičan i razmjern način postizanja transparentno navedene svrhe ili cilja, koji se razumno ne bi mogao postići nekim drugim manje nametljivim sredstvima ili obradom manje količine osobnih podataka. Voditelji obrade također moraju imati na umu da će za nametljiviju obradu biti potrebno jače opravdanje.

Posebne kategorije osobnih podataka

Obrada određenih osjetljivih vrsta osobnih podataka, poznatih kao „posebne kategorije“ osobnih podataka, **zabranjena je, osim u ograničenim okolnostima**, kako je navedeno u članku 9. GDPR-a. Takva obrada zahtijeva i pravnu osnovu prema članku 6. GDPR-a, kao i ispunjavanje jednog od uvjeta iz članka 9. (kao što je izričita privola ili zaštita životno važnih interesa) koji dopuštaju obradu takvih podataka.

Dodatni zahtjevi za obradu posebnih kategorija osobnih podataka prema članku 9. GDPR-a nisu u okviru ovih smjernica, ali voditelji obrade trebaju biti svjesni **nužnosti poštivanja oba zahtjeva** prilikom obrade takvih posebnih kategorija osobnih podataka.

² CJEU, predmeti C-465/00, C-138/01 i C-139/01 Österreichischer Rundfunk, paragraf 88.

“ispitanik je dao privolu za obradu svojih osobnih podataka u jednu ili više posebnih svrha”

Članak 6. Stavak 1. točka a) Opće uredbe o zaštiti podataka

Kao što je gore spomenuto, 'privola' je vjerojatno pravna osnova s kojom su i ispitanici i voditelji obrade najviše upoznati, a mnogi voditelji obrade čak je smatraju jedinim sigurnim izborom kada procjenjuju na koju se pravnu osnovu trebaju oslanjati za različite aktivnosti obrade podataka. Međutim, suprotno popularnosti privole kao pravne osnove, ona nije nužno prikladnija pravna osnova od bilo koje druge i – kao i kod svake pravne osnove – preporuka je da voditelji obrade **pažljivo razmotre** je li to **najprikladnija pravna osnova** te **zahtjeve i obveze** vezane uz oslanjanje na privolu kao pravnu osnovu za obradu osobnih podataka.

U ovom ćemo odjeljku opisati definiciju privole i što točno predstavlja privolu prema GDPR-u, kao i važnost da voditelj obrade može dokazati da je ispitanik pristao na obradu, 'uvjeti za privolu' prema članku 7. GDPR-a., te zahtjeve u vezi s povlačenjem privole.

Za detaljniju analizu pojma privole prema GDPR-u, preporučamo konzultirati Smjernice Radne skupine iz članka 29 o privoli.³

Što se smatra privolom?

Definicija privole nalazi se u članku 4. stavku 11. GDPR-a i navodi da privola mora biti dana dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno, kao i da se mora dati putem izjave ili 'jasne potvrdne radnje'. Važno je napomenuti da je definicija privole prema GDPR-u donekle izmijenjena od one koja je bila prisutna u prethodnom zakonodavstvu, 'Direktivi o zaštiti podataka' (95/46/EC).

[STARO] Direktiva o zaštiti podataka definicija privole:

“ bilo koja slobodno dana specifična i informirana naznaka svojih želja kojom ispitanik označava svoj pristanak da se osobni podaci koji se odnose na njega obrađuju ”

[NOVO] GDPR definicija privole:

“svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja ispitanika kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu osobnih podataka koji se na njega odnose;”

Uvodna izjava 32 GDPR-a daje korisne smjernice o tome što može predstavljati valjanu privolu, te su naglašene razlike između gore navedenih definicija. Ponovo navodi da privola, da bi bila valjana, trebala bi biti dana kroz "jasnu potvrdnu radnju " i trebala bi biti "nedvosmislena", navodeći primjere kao što je označavanje kvačicom označeno polje prilikom posjete web-mjestu, odabir tehničkih postavki za web stranicu ili aplikaciju ili drugi oblik izjave ili ponašanja koji jasno označava da pojedinac prihvaća predloženu obradu; izričito je navedeno da **“[Š]utnja, unaprijed označeni**

³ Ove smjernice pripremila je Radna skupina iz članka 29., koju je sada zamijenio Europski odbor za zaštitu podataka (EDPB), prije stupanja na snagu GDPR-a 25. svibnja 2018. EDPB je naknadno odobrio ove smjernice.

okviri/kvačice ili neaktivnost stoga se ne bi smjeli smatrati privolom". U smjernicama Radne skupine iz članka 29. također je navedeno da:

GDPR ne dopušta voditeljima obrade da ponude unaprijed označena polja ili opcije za isključivanje (opt out) koje zahtijevaju intervenciju ispitanika kako bi se spriječio sporazum (na primjer, „opt out okviri”).

U slučajevima kada se privola daje elektroničkim putem, mehanizam za dobivanje privole trebao bi biti jasan, sažet i ne smije nepotrebno ometati korištenje usluge za koju se pruža; međutim, može biti nužno da zahtjev za privolu u određenoj mjeri prekine uslugu kako bi se osiguralo da je privola informirana, jasna i učinkovita. Ako se privola daje u kontekstu pisane izjave koja se također odnosi na druga pitanja, zahtjev za privolu mora biti predstavljen na način koji se **jasno razlikuje** od ostalih pitanja, prema članku 7. stavku 2. GDPR-a.

Jedan od najvažnijih čimbenika u dobivanju valjane privole je osiguranje da je privola na obradu **specifična i informirana**. Voditelji obrade trebaju uložiti posebne napore u način na koji prezentiraju i informacije i izbore ispitanicima, kako bi bili sigurni – i kasnije dokazali – da je pojedinac razumio točno ono za što se od njega traži privola. Na primjer, kada obrada ima više različitih svrha, pojedinac bi trebao dati specifičnu i informiranu privolu za svaku od njih.

Kako bi privola bila informirana, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 42 GDPR-a, pojedinci bi trebali biti svjesni barem identiteta voditelja obrade i **svrhe obrade** za koju su osobni podaci namijenjeni. Voditelji obrade također bi trebali biti svjesni da se privola ne može dobiti istom radnjom kao pristanak na ugovor ili prihvaćanje općih uvjeta usluge,⁴ budući da se opće prihvaćanje ove vrste ne bi smatralo jasnom, potvrdnom i posebnom radnjom kao privola za obradu.

Privola također mora biti 'slobodno dana', a uvodna izjava 43. daje smjernice o tome kako se ovaj zahtjev treba tumačiti, uz napomenu da se na privolu ne treba oslanjati kao na pravnu osnovu ako postoji **jasna neravnoteža** između pojedinca i voditelja obrade. Takva bi situacija dovela u pitanje je li individualni izbor privole zapravo bio 'slobodan'. To bi se moglo dogoditi osobito ako je voditelj obrade javno tijelo, poslodavac⁵ ili na neki drugi način na poziciji moći, te je stoga malo vjerojatno da je privola slobodno dana u kontekstu tog odnosa.

Slično, smatrat će se da privola nije slobodno dana ako ispitaniku nije dana mogućnost zasebne privole na različite postupke obrade u različite svrhe.

Privola djeteta

GDPR sadrži niz posebnih mjera zaštite za prava na zaštitu podataka djece, uključujući posebne odredbe u članku 8. GDPR-a, koji postavlja uvjete primjenjive za dobivanje **privole djeteta** u vezi **s uslugama informacijskog društva**.⁶ Međutim, treba napomenuti da privola nije jedina moguća

⁴ Vidjeti članak 7 (3) GDPR-a i Smjernice Radne skupine iz članka 29, stranica 16

⁵ Međutim, treba napomenuti da uvodna izjava 155 GDPR-a ukazuje na to da zakon države članice ili kolektivni ugovori mogu predvidjeti posebna pravila o obradi osobnih podataka zaposlenika u kontekstu zapošljavanja, posebno za uvjete pod kojima se oni mogu obraditi na temelju suglasnosti zaposlenika.

⁶ Usluge informacijskog društva definirane su (u DIREKTIVI (EU) 2015/1535) kao "svaka usluga koja se obično pruža uz naknadu, na daljinu, elektroničkim putem i na individualni zahtjev primatelja usluga", a općenito pokriva većinu internetskih usluga, čak i kada se 'naknada' ili financiranje ne plaća izravno, već se na drugi način podupire – kao što je oglašavanje. To općenito obuhvaća web stranice, aplikacije, tražilice i pružatelje online usluga i sadržaja

pravna osnova za obradu osobnih podataka djece, a voditelji obrade trebaju procjenjivati od slučaja do slučaja koja je najprikladnija pravna osnova za bilo koju predloženu obradu.

Ako se takve usluge nude izravno djetetu, a voditelj se nastoji osloniti na privolu kao pravnu osnovu, dijete mora imati najmanje 16 godina da bi samostalno dalo privolu ili, ako je dijete mlađe, nositelj roditeljske odgovornosti mora dati ili odobriti privolu.

U slučajevima koji se tiču djece mlađe od 16 godina, voditelji obrade moraju uložiti **razumne napore** kako bi utvrdili da je pristanak dao ili ovlastio nositelj roditeljske odgovornosti nad djetetom, uzimajući u obzir dostupnu tehnologiju.

Dokazivanje privole

Mogućnost stvarnog **dokazivanja da je ispitanik dao privolu** na konkretnu obradu podataka ključna je obveza voditelja obrade koji se oslanjaju na pravnu osnovu privole, kako je navedeno u članku 7. stavku 1. GDPR-a, kao i na zahtjev načela pouzdanosti. Voditelj obrade trebao bi biti u mogućnosti dokazati da je ispitanik dao privolu na obradu, a ako je privola dana u kontekstu pisane izjave koja također pokriva druga pitanja, zaštitnim mjerama treba osigurati da je ispitanik svjestan čemu, i u kojoj mjeri, daje privolu.

Ako voditelj obrade koristi **izjavu o privoli** koju je unaprijed formulirao, treba je dati ispitaniku u razumljivom i lako dostupnom obliku, jasnim i jednostavnim jezikom i ne smije sadržavati nepoštene uvjete.⁷

Dokazivanje privole nije samo pitanje pokazivanja izbora u jednom trenutku te bi voditelji obrade trebali razmotriti osiguravanje valjanosti privole kao **trajne i dinamične obveze**, a ne kao jednokratni događaj. Voditelji obrade trebali bi pregledati privolu i zatražiti ponovnu privolu ako se bilo koji relevantni detalji aktivnosti obrade ili svrhe promijene (što znači da izvorna privola možda više neće biti istinski 'informirana') ili razmotriti traženje obnovljene privole u određenim intervalima, ako je prikladno.

Korisna opcija za mnoge voditelje obrade, posebno one koji pružaju internetske usluge, je pružanje alata za upravljanje preferencijama kao što su **nadzorne ploče za privatnost** koje dopuštaju ispitanicima jednostavan pristup i upravljanje svojim postavkama privole.

Povlačenje privole

Mogućnost **povlačenja privole** u bilo kojem trenutku nakon njenog davanja ključna je komponenta koncepta privole prema članku 7. stavku 3. GDPR-a i stoga voditelji obrade moraju biti sigurni da mogu olakšati povlačenje privole od strane pojedinaca ako se oslanjaju na ovu pravnu osnovu. Ako bi povlačenje privole bilo vrlo nepraktično, nemoguće ili bi svrha obrade bila neizvediva, tada bi voditelji obrade trebali razmotriti može li u datim okolnostima druga pravna osnova biti prikladnija ili postoji li pravna osnova za obradu uopće.

Međutim, povlačenje privole neće utjecati na zakonitost obrade na temelju te privole prije nego što je povučena. Voditelji obrade također moraju osigurati da je povlačenje privole **jednako jednostavno kao i njezino davanje**. Na primjer, ako je postupak za davanje privole bio jednostavan proces u jednom koraku, onda bi povlačenje privole trebao biti slično jednostavan

⁷ Prema uvodnoj izjavi 42 GDPR-a i Direktive 93/13/EEC od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima

proces u jednom koraku. Voditelji obrade trebaju nastojati omogućiti ispitanicima da povuku svoju privolu koristeći istu ili sličnu metodu kao kada su je dali.

Ispitanici imaju pravo povući privolu „**u bilo kojem trenutku**“, stoga pružanje samo ograničenih ili teško dostupnih opcija za „opt-out“ ili povlačenje privole neće ispuniti ovu obvezu; ispitanik bi trebao moći jednostavno povući privolu, u bilo koje vrijeme po svom izboru, na vlastitu inicijativu.

U uvodnoj izjavi 42. GDPR-a navodi se da se privola također općenito neće smatrati slobodno danom ako ispitanik nema pravi ili **slobodan izbor** ili nije u mogućnosti **odbiti ili povući** privolu **bez štete**.

**“obrada je nužna za izvršavanje ugovora u kojem je ispitanik stranka ili kako bi se poduzele radnje na zahtjev ispitanika prije sklapanja ugovora”
Članak 6. Stavak 1. točka b) Opće uredbe o zaštiti podataka**

Pravna osnova "ugovora" (koji se također naziva "ugovorna nužnost" ili "ugovorno izvršenje") još je jedna relativno često korištena pravna osnova za obradu osobnih podataka, u kontekstima u kojima postoji **ugovorni odnos** između **ispitanika i voditelja obrade**. Članak 6. stavak 1. točka (b) i uvodna izjava 44. GDPR-a navode da obrada može biti zakonita kada je to nužno za izvršenje ili pokretanje valjanog ugovora.

Voditelji obrade moraju biti svjesni da za oslanjanje na ugovornu pravnu osnovu za obradu osobnih podataka nije dovoljno da obrada bude samo na neki način povezana s ugovornim odnosom, već mora ići dalje i biti **'nužna za izvršenje'** toga ugovora – tj. objektivno nužna za izvršenje ugovora. Alternativno, na ovu se pravnu osnovu može pouzdati kada je obrada nužna za **poduzimanje koraka** do ugovora, kada je ispitanik to zatražio od voditelja obrade, kao što je detaljnije objašnjeno u nastavku.

Kako je navedeno u tekstu članka 6. stavka 1. točke (b) GDPR-a, voditelji obrade moraju biti svjesni da se ova pravna osnova može primjenjivati **samo na ugovore između stvarnog ispitanika i voditelja obrade**, a ne i na obradu osobnih podataka u svrhu izvršavanja ugovora između voditelja obrade i treće strane. Dakle, voditelj obrade ne može koristiti ugovor između sebe i drugog pružatelja usluga ili partnera za oglašavanje kao pravnu osnovu za obradu osobnih podataka ispitanika samo zato što bi obrada bila nužna za izvršenje tog ugovora – budući da ispitanik nije strana u tom ugovoru. Stoga se ova pravna osnova ne bi primjenjivala u **nedostatku izravnog ugovornog odnosa** s dotičnim ispitanikom.

Što prethodi sklapanju ugovora

Tekst članka 6. stavka 1. točke (b) GDPR-a odražava činjenicu da preliminarna obrada osobnih podataka pojedinca može biti nužna prije sklapanja ugovora s voditeljem obrade, kako bi se olakšalo sklapanje ugovora, kao što je obrada osobnih podataka od strane osiguravajućeg društva kod koje je ispitanik **zatražio ponudu**, s ciljem potencijalnog sklapanja ugovora o osiguranju.

U kontekstu interneta, to može biti od značaja u situacijama kada, na primjer, ispitanik daje svoju poštansku adresu kako bi vidio da li određeni pružatelj usluga djeluje na njegovom području ili obrada koja se provodi kao dio procesa registracije za online uslugu. Ova ideja preliminarne obrade **ne može obuhvatiti neželjeni marketing** ili drugu obradu koja se provodi isključivo na inicijativu voditelja obrade ili na zahtjev treće strane, jer se to ne čini na zahtjev stvarnog ispitanika.

Primjer

Pružatelj online usluga stvorio je funkciju koja svojim korisnicima omogućuje da pozovu nečlanove da se pridruže usluzi. Kada je takva pozivnica poslana, tvrtka objedinjuje sve podatke koje posjeduje o pozvanoj osobi kako bi sastavila preliminarni profil njihovih veza s drugim korisnicima, kako bi ih potaknula da se prijave. Budući da je pozivnica poslana na zahtjev treće strane (prvobitni korisnik koji šalje pozivnicu), profilirani ispitanik (pozvana osoba) nije tražio od voditelja obrade da poduzme bilo kakve korake, te se stoga tvrtka ne može legitimno osloniti na članak 6. (1) (b) kao osnovu za ovu predugovornu obradu.

Nužnost i izvršavanje ugovora

Koncept onoga što je točno 'nužno' u konačnici će ovisiti o **okolnostima svakog slučaja** i formulaciji, prirodi i okolnostima ugovora. Kao što je gore spomenuto, voditelji obrade moraju osigurati da je obrada **objektivno nužna i da predstavlja proporcionalan** način izvršenja ugovora, uzimajući u obzir druga potencijalno manje nametljiva sredstva za postizanje svrhe obrade. Voditelji obrade bi također trebali razmotriti opće smjernice o primjeni načela nužnosti na pravne osnove, navedene u gornjem dijelu pod naslovom „Nužnost“, kada ocjenjuju što je potrebno za izvršenje ugovora.

U nekim slučajevima, pisani ugovorni uvjeti mogu jasno odrediti da je obrada osobnih podataka potrebna kao element izvršenja ugovora. Međutim, nije potrebno za svrhe članka 6. stavka 1. točke (b) da svaki granulirani postupak obrade mora biti naveden u ugovornim uvjetima. U mnogim slučajevima, obrada koja je potrebna za izvršenje ugovora neće biti izričito navedena u ugovornim uvjetima između stranaka, već se mora razmotriti u širem **kontekstu sklopljenog sporazuma**, uključujući procjenu onoga što je **razumno nužno** kako bi se izvršio temeljni ugovor.

To ne ukida obveze voditelja obrade u vezi s **načelima transparentnosti**, posebno prema članku 13. GDPR-a, kako bi se osiguralo da je ispitanik upoznat s **vrstama aktivnosti obrade i svrhama obrade** koje će se poduzeti s njegovim osobnim podacima. To uključuje izričitu obvezu prema članku 13. stavku 2. točki (e) pružanja informacija (u trenutku kada se osobni podaci pribavljaju od ispitanika) o tome je li pružanje osobnih podataka ugovorni uvjet.

Primjer

Kupac odlazi u trgovinu s odjećom kako bi kupio novu jaknu. Trgovina trenutno nema njegovu veličinu na zalihama, ali kupac traži da je naruče i obavijeste ga kad stigne u trgovinu. Kupac plaća jaknu i daje svoje kontakt podatke kako bi ga se moglo kontaktirati nakon što jakna stigne.

Trgovina zatim koristi podatke za kontakt i podatke o kupnji kako bi kreirala karticu vjernosti i online profil koje će koristiti njihov kupac, o čemu ga obavještava kada se vrati u trgovinu, na veliko iznenađenje kupca.

U ovom slučaju, uvjeti ugovora o prodaji između stranaka ne podržavaju zaključak da je stvaranje kartice vjernosti ili profila razumno nužno za izvršenje ugovora kakav je sklopljen.

Ograničenja ugovora kao pravne osnove

Jedno razmatranje, koje je izvan dosega ovih smjernica, a koje voditelji obrade moraju uzeti u obzir prilikom razmatranja ugovorne pravne osnove za obradu osobnih podataka, je potreba za poštivanjem raznih drugih zakona koji uređuju ugovorne odnose. Osobito, ispitanik može biti dijete ili na neki drugi način imati **ograničenu ili nikakvu sposobnost za sklapanje ugovora**. Isto tako, mogu postojati i drugi **ugovorni ili potrošački zakoni** koji znače da su određeni ugovori ili ugovorne klauzule nevažeće.

Prije nego što se voditelj obrade može osloniti na ugovornu izvedbu kao pravnu osnovu za obradu osobnih podataka, **mora se uvjeriti** da postoji **valjani temeljni ugovor** i da su sve klauzule koje zahtijevaju obradu osobnih podataka valjane i provedive.

Kao što je gore objašnjeno, kada obrada osobnih podataka zapravo nije potrebna za izvršenje ugovora između ispitanika i voditelja obrade, tada će voditelji obrade morati procijeniti može li se obrada **temeljiti na drugoj pravnoj osnovi** ili je li bilo kakva pravna osnova dostupna. Međutim, kao što je gore navedeno (pod naslovom "Privola"), voditelji obrade ne bi se trebali oslanjati na privolu kao pravnu osnovu kada taj čin privole čine uvjetom ugovora.

Ako je obrada osjetljivih podataka '**posebne kategorije**' nužna kao dio izvršavanja ugovora, voditelji obrade također će morati **identificirati zasebnu iznimku** od opće zabrane obrade takvih podataka, jer sama ugovorna nužnost ne ispunjava zahtjeve članka 9. GDPR-a. Stoga, kao i kod svake obrade podataka takve posebne kategorije, voditelj obrade trebat će i pravnu osnovu – u ovom slučaju nužnu za izvršenje ugovora – kao i ispunjavanje uvjeta iz članka 9. stavka 2. koji omogućuje obradu te vrste osobnih podataka – kao što je činjenica da su podaci 'očigledno objavljeni' ili je obrada nužna za uspostavljanje, ostvarivanje ili obranu pravnog zahtjeva.

**“obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza voditelja obrade”
Članak 6. Stavak 1. točka c) Opće uredbe o zaštiti podataka**

Ova pravna osnova, također poznata kao '**usklađenost s pravnom obvezom**', vjerojatno će biti odgovarajuća pravna osnova u slučajevima kada su voditelji obrade obvezni obraditi osobne podatke kako bi bili u skladu sa **zakonodavstvom EU, nacionalnim zakonodavstvom ili običajnim pravom**. Slično kao kod oslanjanja na ugovor kao pravnu osnovu, da bi se oslonio na pravnu obvezu, voditelj obrade mora procijeniti je li obrada zapravo „**nužna**” **kako bi se ispunila ta obveza**. Ako se možete razumno uskladiti bez obrade osobnih podataka, oslanjanje na ovu osnovu neće biti prikladno.

Članak 6. stavak 1. točka (c) opisuje ovu pravnu osnovu kao onu u kojoj je obrada potrebna za ispunjavanje obveze kojoj voditelj obrade zapravo podliježe. U članku 6. stavku 3. pojašnjava se da takva obveza mora biti utemeljena i proizaći iz **prava EU ili nacionalnog zakonodavstva**.

Ne mora postojati pravna obveza koja izričito zahtijeva točnu aktivnost obrade koju će voditelj obrade poduzeti; međutim, voditelji obrade trebaju osigurati da je **opća svrha** obrade osobnih podataka poštivanje pravne obveze koja ima **dovoljno jasnu osnovu** bilo u običajnom pravu ili zakonodavstvu.

U skladu s načelima **transparentnosti i pouzdanosti**, voditelji obrade trebaju osigurati da su u mogućnosti **identificirati poseban zakon** za koji vjeruju da predstavlja pravnu obvezu za koju je obrada potrebna. Kao dio dokazivanja pouzdanosti i usklađenosti, voditelji obrade mogu se pozivati na posebne odredbe u zakonodavstvu, sudskoj praksi, službenim ili državnim savjetima ili smjernicama ili drugim službenim smjernicama koje utvrđuju obveze kojima bi voditelj mogao biti podvrgnut.

Što se smatra pravnom obvezom?

Kao što je gore navedeno, pravna obveza mora biti utvrđena pravom EU ili nacionalnim pravom. Uvodna izjava 41 GDPR-a nadalje pojašnjava da svaki zakon koji bi mogao utemeljiti pravnu obvezu u ovom kontekstu ne pokriva samo zakonodavni akt koji je usvojio parlament (tj. zakonodavstvo), budući da GDPR priznaje različite ustavne poretke država članica.

Stoga se pravna obveza može temeljiti na **primarnom zakonodavstvu** (kao što je zakon), **sekundarnom zakonodavstvu** (kao što je statutarni instrument) ili nekom zahtjevu **običajnog prava**.

GDPR napominje da bi svaki takav zakon trebao biti **jasan i precizan**, a njegova bi primjena trebala biti **predvidljiva** osobama na koje se primjenjuje, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije (CJEU) i Europskog suda za ljudska prava (ECtHR).

Ne mora postojati zakon koji jasno obavezuje voditelje obrade da se upuste u određeni čin obrade podataka, već zakon ili obveza **može biti temelj za nekoliko aktivnosti obrade**, sve dok su te aktivnosti obrade zapravo nužne za usklađivanje s tim obavezama. Kao što je navedeno u članku

6. stavku 3. i uvodnoj izjavi 45 GDPR-a, svaki takav zakon koji postavlja temelje za pravnu obvezu trebao bi barem jasno razjasniti svrhu svake obrade koja se poduzima radi usklađivanja s tom obvezom i mora ispuniti cilj od **javnog interesa**, s time da je **proporcionalan** legitimnom cilju kojem se teži.

Što je nužno za ispunjavanje pravne obveze?

Koncept '**nužnosti**' također je ključna komponenta pravne osnove za 'poštivanje pravne obveze', budući da obrada podataka mora biti stvarno **nužna kako bi se ispunila** obveza. U većini slučajeva iz dotičnog zakona treba biti jasno je li obrada stvarno nužna za usklađenost.

Obrada kako bi se ispunila pravna obveza mora predstavljati **razuman i razmjeran način postizanja** te usklađenosti. Na primjer, voditelj obrade ne bi se trebao oslanjati na usklađenost sa pravnom obvezom kao pravnom osnovom za obradu ako ima **mogućnost odlučiti** o tome hoće li obraditi osobne podatke ili ako postoji drugi razumniji i razmjerniji i manje nametljivi način poštivanja obveza. To je u skladu s načelom smanjenja količine podataka u smislu da se obrada osobnih podataka treba provoditi samo na ograničen način, gdje je to relevantno i potrebno za postizanje svrhe obrade.

Kao što je slučaj s drugim pravnim osnovama koje uključuju koncept nužnosti, opseg onoga što je točno „nužno” za usklađenost s pravnom osnovom u konačnici će ovisiti o **okolnostima svakog slučaja** i prirodi pravne obveze. U predmetu Huber⁸, CJEU je u kontekstu registra stranih državljana naveo da se obrada može smatrati 'nužnom' ako sadrži **samo podatke koji su nužni** za primjenu tog zakonodavstva od strane nadležnih tijela i ako doprinosi **učinkovitijem izvršavanju** zakonskih obveza.

⁸ CJEU, predmet C-524/06, Heinz Huber protiv Bundesrepublik Deutschland, 18. prosinca 2008., paragraf 62.

“obrada je nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi ispitanika ili druge fizičke osobe”

Članak 6. Stavak 1. točka d) Opće uredbe o zaštiti podataka

Obrada osobnih podataka radi zaštite životno važnih interesa pojedinca rjeđe je korištena pravna osnova, ali ju je ipak važno uzeti u obzir u određenim specifičnim situacijama kada druge pravne osnove nisu prikladne. Kao i kod nekih drugih pravnih osnova, voditelji obrade trebaju razmotriti je li obrada doista **nužna za postizanje cilja** zaštite životno važnih interesa. Voditelji obrade najvjerojatnije će se oslanjati na ovu pravnu osnovu kada je obrada osobnih podataka potrebna kako bi se **zaštitio nečiji život** ili ublažila ozbiljna prijetnja osobi, na primjer djetetu ili nestaloj osobi.

Životno važni interesi mogu biti odgovarajuća pravna osnova u netipičnim okolnostima, gdje se nijedna od drugih pravnih osnova jasno ne primjenjuje. Na primjer, kada su u pitanju osjetljivi osobni podaci, kao što su **zdravstveni podaci** – potencijalno u **hitnoj situaciji** – životno važni interesi mogu predstavljati i pravnu osnovu prema članku 6., ali i iznimku od zabrane obrade takvih podataka prema članku 9. GDPR-a.

Mnogi slučajevi u kojima se zaštita životno važnih interesa oslanja kao pravna osnova za obradu vjerojatno će uključivati posebne kategorije zdravstvenih podataka, a članak 9. stavak 2. točka (c) GDPR-a dopušta obradu takvih podataka kada je to nužno radi zaštite nečijih životno važnih interesa; ali, to se primjenjuje samo ako ispitanik nije fizički ili pravno sposoban dati privolu.

Primjer

Bolničari se pozivaju u ustanovu za njegu kako bi pomogli teško bolesnom pacijentu, koji je u nesvijesti kada stižu bolničari. Povijest bolesti i drugi relevantni zdravstveni podaci pacijenta mogu se podijeliti s bolničarima jer je to potrebno kako bi se zaštitili njegovi životno važni interesi – čak i ako, na primjer, pacijent nije prethodno pristao na dijeljenje tih podataka za takve svrhe.

Ipak, ova pravna osnova **neće se primjenjivati na sve situacije** u vezi sa zdravljem ili liječenjem ispitanika, već samo kada je obrada potrebna za zaštitu životno važnih interesa. Kao takva, **manje je vjerojatno** da bi se ova pravna osnova primjenjivala **izvan hitne situacije**, na primjer kada je medicinska skrb planirana unaprijed.

Čiji su životno važni interesi relevantni?

Treba napomenuti da se pravna osnova životno važnih interesa prema GDPR-u može primijeniti na obradu osobnih podataka ispitanika radi zaštite njegovih **životno važnih** interesa, ali i potencijalno na obradu osobnih podataka tog ispitanika radi zaštite **životno važnih interesa druge osobe** – iako su okolnosti u kojima je to vjerojatno ograničene.

Ipak, obrada osobnih podataka ispitanika radi zaštite životno važnih interesa drugoga može se dogoditi, na primjer, kada je potrebno obraditi osobne podatke **roditelja** kako bi se

zaštitili životno važni interesi njihovog djeteta. Obrada osobnih podataka na temelju životno važnih interesa drugog pojedinca u načelu bi se trebala odvijati samo ako se obrada očito ne može temeljiti na drugoj pravnoj osnovi.

Oslanjanje na životno važne interese kao pravnu osnovu **manje je vjerojatno** da će biti prikladno za **veću obradu osobnih podataka** više pojedinaca – vjerojatnije je da će biti prikladno u pojedinačnim hitnim situacijama. Ipak, uvodna izjava 46 GDPR-a sugerira da bi životno važni interesi mogli biti prikladna pravna osnova za **veće obrade u humanitarne svrhe** u kontekstu situacije kao što je epidemija ili katastrofa.

Nužnost i hitne situacije

Da bi se moglo osloniti na životno važne interese kao na pravnu osnovu, namjeravana obrada mora zapravo biti objektivno **nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi** ispitanika ili drugog pojedinca – što znači da mora predstavljati **razuman i proporcionalan način postizanja** zaštite tih interesa. Ako voditelj obrade može razumno zaštititi životno važne interese ispitanika na drugi, manje nametljiv način, malo je vjerojatno da će životno važni interesi biti odgovarajuća pravna osnova.

U skladu s **načelom smanjenja količine podataka**, obrada osobnih podataka trebala bi se provoditi samo na ograničen način, gdje je to relevantno i nužno za postizanje svrhe obrade. Kako bi osigurali pouzdanost, voditelji obrade trebali bi zabilježiti svoje obrazloženje zašto su smatrali nužnim obrađivati osobne podatke radi zaštite životno važnih interesa.

Uz pravnu osnovu koja uključuje test nužnosti, opseg onoga što je točno 'nužno' za zaštitu životno važnih interesa ispitanika u konačnici će ovisiti o **okolnostima svakog slučaja**, a kontekst će se morati uzeti u obzir posebno u hitnim situacijama u kojima je voditelj obrade iskreno vjerovao da je obrada nužna za zaštitu životno važnih interesa. Ako je vjerojatno da će voditelj obrade biti uključen u takve situacije, potrebno je poduzeti određeni **stupanj planiranja scenarija** kako bi se uspostavili jasni procesi, uključujući način rukovanja osobnim podacima.

Što su životno važni interesi?

Uvodna izjava 46 GDPR-a dalje razrađuje vrste situacija u kojima se životno važni interesi mogu primijeniti, naime kada je „*nužno zaštititi interes koji je bitan za život ispitanika ili druge fizičke osobe*“ (tj. živog pojedinca). Stoga se životno važni interesi mogu shvatiti kao **interesi bitni za život ispitanika** – koji uglavnom pokrivaju situacije opasne po život, ali potencijalno situacije koje vrlo ozbiljno ugrožavaju zdravlje ili temeljna prava pojedinca.

Iz ovih razloga, i kao što je već spomenuto, **većina slučajeva** u kojima su životno važni interesi odgovarajuća pravna osnova uključivat će **medicinske ili zdravstvene situacije**, uključujući osobe u ranjivim psihičkim stanjima, i često će uključivati osjetljive podatke odnosno posebne kategorije podataka. Zaštita stvarnog života ispitanika ili druge osobe najvjerojatnije je životno važni interes koji se štiti nužnom obradom osobnih podataka.

Kada razmatraju koja je pravna osnova najprikladnija, voditelji obrade trebaju imati na umu da određene vrste obrade **mogu poslužiti** i važnim osnovama **javnog interesa** kao i životno važnim interesima ispitanika, na primjer kada je obrada nužna u **humanitarne svrhe**, uključujući za praćenje epidemija i njihovo širenje ili u situacijama humanitarnih kriza.

“obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti voditelja obrade”

Članak 6. Stavak 1. točka e) Opće uredbe o zaštiti podataka

Ova će se pravna osnova vjerojatno primjenjivati na ograničeniji skup voditelja obrade, gdje je nužno da obrađuju osobne podatke za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju svojih službenih ovlasti.

GDPR jasno navodi, na kraju članka 6. stavka 1. da se **javna tijela ne mogu oslanjati na pravnu osnovu „legitimnih interesa“** kako bi opravdala obradu osobnih podataka koja se provode pri izvršavanju njihovih zadaća. Neke od ovih vrsta obrade su se prije mogle provoditi na temelju legitimnih interesa, no tijela javne vlasti sada trebaju razmotriti je li odgovarajuća pravna osnova izvršavanje zadaće od javnog interesa ili izvršavanje službenih ovlasti.

Članak 6. stavak 3. GDPR-a također navodi da kada se obrada temelji na ovoj pravnoj osnovi, ona treba biti utemeljena na **pravu Unije ili pravu države članice kojem voditelj obrade podliježe**, čime se ispunjava cilj ili javni interes te je **razmjeran i legitiman** s ciljem kojem se teži. Stoga se voditelj obrade može osloniti na ovu pravnu osnovu ako je nužno da obrađuje osobne podatke bilo pri izvršavanju **službenih ovlasti** (koje obuhvaćaju javne funkcije i ovlasti utvrđene zakonom) ili za izvršavanje **određene zadaće u javnom interesu** (kako je propisano zakonom).

Ova je pravna osnova **najrelevantnija za tijela javne vlasti**, ali bi se na nju potencijalno mogao osloniti i bilo koji voditelj obrade koji na neki način izvršava službene ovlasti ili izvršava zadaću u javnom interesu. **Ne mora postojati posebna zakonska ovlast** za obradu osobnih podataka koja se pripisuje tom voditelju obrade, ali njihova temeljna zadaća, funkcija ili ovlast moraju imati jasnu osnovu u pravu EU ili nacionalnom pravu, uključujući običajno pravo. U uvodnoj izjavi 41. GDPR-a jasno se navodi da zakon na kojem se temelji zadaća, funkcija ili ovlast treba biti jasan i precizan te da bi njegova primjena trebala biti predvidljiva za one na koje se odnosi, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava.

Kao što je spomenuto u uvodnoj izjavi 45 GDPR-a, određeni zakon može biti dovoljan da posluži kao osnova za nekoliko postupaka obrade kada je obrada nužna za izvršavanje zadatka koji se provodi u javnom interesu ili pri izvršavanju službenih ovlasti. GDPR također napominje da je na **pravu Unije ili nacionalnom pravu da odredi svrhu obrade** u takvim slučajevima.

Voditelji obrade također trebaju imati na umu da se obrada osobnih podataka koji se odnose na kaznene presude i kaznena djela u skladu s jednom od pravnih osnova iz članka 6. stavka 1. GDPR-a može provoditi samo pod kontrolom službenog tijela ili kada je obrada odobrena od strane EU ili nacionalnim zakonom, koji predviđa odgovarajuće zaštitne mjere za prava i slobode ispitanika. Sveobuhvatni **registar kaznenih osuda** vodi se samo **pod nadzorom službene vlasti**.

Kakve zadaće su od javnog interesa?

Primjeri područja u kojima se zadatak može izvršiti u javnom interesu dati su u uvodnoj izjavi 45 GDPR-a, uključujući **zdravstvene svrhe** kao što su **javno zdravstvo** i **socijalna zaštita** i **upravljanje zdravstvenim uslugama**. U uvodnoj izjavi 55. GDPR-a napominje se da se obrada

osobnih podataka od strane službenih tijela u svrhu **postizanja ciljeva službeno priznatih vjerskih udruženja**, kako je to propisano ustavnim ili međunarodnim javnim pravom, može smatrati provedenom na temelju javnog interesa.

Nadalje, uvodna izjava 56 GDPR-a sugerira da kada djelovanje demokratskog sustava države **tijekom izbornih aktivnosti** zahtijeva da političke stranke prikupljaju osobne podatke o političkim mišljenjima ljudi, obrada takvih podataka može biti dopuštena iz razloga od javnog interesa. Međutim, to se primjenjuje samo pod uvjetom da su uspostavljene **odgovarajuće zaštitne mjere** za zaštitu prava ispitanika.

Voditelji obrade bi također trebali razmotriti je li ova pravna osnova prikladna u slučajevima kada je obrada nužna u **humanitarne svrhe**, uključujući za praćenje epidemija i njihovog širenja ili u situacijama humanitarnih kriza, posebno u situacijama prirodnih katastrofa i katastrofa uzrokovanih ljudskim djelovanjem, kako je navedeno u Uvodnoj izjavi 46 GDPR-a (u kojoj se također navodi da životno važni interesi mogu biti prikladna pravna osnova u takvim slučajevima).

Nužnost, proporcionalnost i smanjenje količine podataka

Voditelji obrade koji se oslanjaju na ovu pravnu osnovu moraju osigurati da obrada osobnih podataka ispitanika stvarno mora biti **nužna za izvršavanje zadaće u javnom interesu ili izvršavanje službenih ovlasti**. Kao što je slučaj s drugim pravnim osnovama koje uključuju koncept nužnosti, opseg onoga što je točno „nužno“ za izvršavanje zadaće u javnom interesu ili izvršavanje službene ovlasti u konačnici će ovisiti o **okolnostima svakog pojedinog slučaja**.

Da bi obrada bila nužna za izvršavanje zadaće u javnom interesu ili izvršavanje službene ovlasti, ona mora biti provedena na način koji je **ciljan, razuman i razmjeran**. Ako voditelj obrade može razumno postići ove svrhe na drugi, manje nametljiv način, malo je vjerojatno da bi trebao obrađivati osobne podatke na temelju ove pravne osnove, u skladu s načelom **smanjenja količine podataka**.

Konkretno, budući da tijela javne vlasti imaju pristup potencijalno vrlo velikim količinama osobnih podataka, neophodno je osigurati da su **i vrsta i količina osobnih podataka** koji se obrađuju **primjereni, relevantni i ograničeni** na ono što je nužno za postizanje navedene svrhe.

Koji se voditelji obrade mogu osloniti na ovu osnovu?

Uvodna izjava 45 GDPR-a baca svjetlo na pitanje koje bi se kategorije voditelja obrade mogle osloniti na ovu pravnu osnovu i u kojim okolnostima. Napominje da je prvenstveno na pravu Unije ili nacionalnom pravu da odredi kakav voditelj obrade može obavljati zadatak koji se obavlja u javnom interesu ili obnašati službena ovlaštenja.

Najčešće je voditelj obrade vjerojatno **javno tijelo** ili druga fizička ili pravna osoba čije se postupanje uređuje javnim pravom, ali može uključivati, ako je to u javnom interesu, i voditelje obrade na temelju privatnog prava, kao što su **profesionalna udruženja**.

Kao što je gore navedeno, **javna tijela** također će se vjerojatno oslanjati na ovu pravnu osnovu za mnoge aktivnosti obrade, budući da im je **izričito onemogućeno** da se oslanjaju na pravnu osnovu „legitimnih interesa“ prema članku 6. stavku 1. GDPR-a za obradu „**pri izvršavanju njihove zadaće**“, a privola neće biti prikladna pravna osnova za aktivnosti obrade u kojima ispitanik nema

stvarnog izbora da slobodno da privolu (što često može biti slučaj zbog neravnoteže ovlasti između ispitanika i javnih tijela).

Kao što je u nastavku objašnjeno pod „legitimnim interesima“, to ostavlja otvorenu mogućnost javnim tijelima da se oslone na legitimne interese kao pravni temelj iz razloga koji nije razlog vezan uz izvršavanje svojih zadaća kao javnog tijela.

“obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane, osim kada su od tih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika koji zahtijevaju zaštitu osobnih podataka, osobito ako je ispitanik dijete”

Članak 6. Stavak 1. točka f) Opće uredbe o zaštiti podataka

Legitimni interesi su **svestrana i fleksibilna** pravna osnova za obradu osobnih podataka, koja se može primijeniti u okolnostima u kojima se postupci obrade ne uklapaju u potpunosti ni u jednu od drugih pravnih osnova; međutim, oni također nose **povećane obveze** za voditelje obrade da uravnoteže legitimne interese koje žele ostvariti **s pravima i interesima ispitanika**.

Voditelji obrade koji procjenjuju hoće li obraditi podatke na temelju pravne osnove legitimnog interesa trebali bi razmotriti tri elementa potrebna za ovu pravnu osnovu:

- a) utvrđivanje **legitimnog interesa** kojemu oni ili treća strana teže;
- b) dokazivanje da je namjeravana obrada osobnih podataka ispitanika **nužna za postizanje** legitimnog interesa; i
- c) **balansiranje** legitimnog interesa s **interesima, pravima i slobodama ispitanika**.

Kao takvi, legitimni interesi vjerojatno će biti prikladna pravna osnova u slučajevima kada voditelji obrade obrađuju osobne podatke ispitanika na način koji bi oni **razumno očekivali** i koji bi imao minimalan utjecaj na njihovu privatnost, na temelju same prirode obrade ili uvedenih zaštitnih mjera. Tamo gdje bi postojalo više od minimalnog utjecaja na prava na privatnost ispitanika ili druga prava, slobode ili interese, još uvijek je moguće osloniti se na ovu pravnu osnovu, ali legitimni interes na koji se oslanja voditelj obrade trebao bi biti posebno uvjerljivo opravdanje za obradu.

Pravnu osnovu 'legitimnih interesa' voditelji obrade mogu više razmotriti kao potencijalnu pravnu osnovu, budući da u mnogim situacijama pruža **fleksibilnost** voditeljima obrade podataka, ali i zahtijeva od njih da posebno razmotre **interese i prava** ispitanika i da se osiguraju odgovarajuće zaštitne mjere.

Članak 6. stavak 1. GDPR-a zapravo izričito **ograničava javna tijela** da se oslanjaju na pravnu osnovu legitimnih interesa ako obrađuju osobne podatke **„u obavljanju svojih zadaća”**. Međutim, to ostavlja otvorenu mogućnost javnim tijelima da se oslone na ovu pravnu osnovu iz nekog legitimnog razloga osim izvršavanja svojih zadaća kao tijela javne vlasti. Sukladno tome, pomoćne svrhe, koje proizlaze, na primjer, iz statusa javnog tijela, kao što su transparentnost, upravljanje uredima ili financijska odgovornost, mogu biti prikladne za provođenje na temelju legitimnih interesa u tim kontekstima.

Koje vrste legitimnih interesa postoje?

Kao što je navedeno u članku 6. stavku 1. točki (f) GDPR-a, legitimni interesi na kojima se temelji oslanjanje na ovu pravnu osnovu mogu biti ili *interesi samog voditelja obrade* ili **interesi trećih strana**. Vrste legitimnih interesa mogu uključivati **kommercijalne interese, individualne interese ili šire društvene koristi**. Ova pravna osnova nije ograničena na posebne kategorije odnosa između voditelja obrade i ispitanika (osim ograničenja u pogledu javnih tijela pri izvršavanju njihove zadaće), stoga je voditeljima obrade otvoreno da razmotre prikladnost ove pravne osnove u **širokom rasponu situacija**.

Relevantni legitimni interes mogao bi, na primjer, postojati u različitim situacijama u kojima postoji „**relevantan i odgovarajući odnos**” između ispitanika i voditelja obrade, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 47 GDPR-a. To se može primijeniti u situacijama kao što je kada je ispitanik klijent ili u službi voditelja obrade. Postojanje legitimnog interesa zahtijeva pažljivu procjenu, uključujući, posebice, može li ispitanik 'razumno očekivati' u vrijeme i u kontekstu prikupljanja osobnih podataka da se obrada u tu svrhu može dogoditi.

GDPR, u uvodnoj izjavi 47, daje neke konkretnije primjere vrsta interesa koji bi mogli predstavljati legitimne interese u tu svrhu, uz napomenu da obrada osobnih podataka koja je strogo potrebna u svrhu **sprječavanja prijevare** vjerojatno predstavlja takvu svrhu, pa čak i da se obrada u svrhu **izravnog marketinga** može smatrati provedenom zbog legitimnog interesa.⁹ U oba slučaja, posebno u potonjem, voditelji obrade i dalje će morati pažljivo procijeniti jesu li svrhe njihove namjeravane obrade zapravo legitimni interes, kao i to uravnotežiti s interesima ispitanika, kao što je detaljnije objašnjeno u nastavku. U uvodnoj izjavi 47. također se napominje da bi legitimni interes mogao postojati ako postoji „relevantan i odgovarajući odnos” između ispitanika i voditelja obrade, kao što je slučaj **kada je ispitanik klijent ili u službi voditelja obrade**.

Nadalje, uvodna izjava 48 GDPR-a sugerira da „voditelji obrade koji su dio grupe poduzetnika ili institucija povezanih sa središnjim tijelom mogu imati legitimni interes za prijenos osobnih podataka unutar grupe poduzetnika za unutarnje administrativne potrebe”, te da ovo može uključivati obradu osobnih podataka klijenata ili zaposlenika. Međutim, navodi da opća načela prijenosa osobnih podataka poduzeću koje se nalazi u trećoj zemlji (izvan EU/EGP), u ovom kontekstu, ostaju nepromijenjena, a voditelji obrade i dalje trebaju osigurati potpunu usklađenost sa zahtjevima za takve transfere.

Uvodna izjava 49 GDPR-a također pobliže navodi vrste razmatranja **mrežne i informacijske sigurnosti** koja bi mogla predstavljati legitimni interes za obradu osobnih podataka, u mjeri u kojoj je to 'strogo nužno i razmjerno' za te svrhe. Kao primjere navodi sposobnost mreže ili informacijskog sustava da se odupre slučajnim događajima ili nezakonitim ili zlonamjernim radnjama koje ugrožavaju dostupnost, autentičnost, integritet ili povjerljivost pohranjenih ili prenesenih osobnih podataka, te sigurnost povezanih usluga koje nudi, ili dostupnih putem tih mreža i sustava – uključujući **sprječavanje neovlaštenog pristupa** sustavima i **zaustavljanje napada 'uskraćivanjem usluge'**.

Nužnost i legitimni interesi

Nakon što je identificiran legitimni interes, voditelj obrade mora biti u mogućnosti pokazati da je obrada osobnih podataka zapravo nužna u svrhu tog interesa. Test nužnosti zahtijeva od voditelja obrade da dokažu da obrada predstavlja **razuman i proporcionalan način postizanja njihove**

⁹ U mnogim slučajevima bit će potrebna privola za elektronički izravni marketing, prema odredbi 13 S.I. br. 336/2011 – Uredbe Europske zajednice (Elektronske komunikacijske mreže i usluge) (Privatnost i elektroničke komunikacije) iz 2011. („Propisi o e-privatnosti”). Međutim, ako izravni marketing ne spada u djelokrug Propisa o e-privatnosti (kao što je poštanski marketing) ili kada se primjenjuje iznimka iz odredbe 13(11), legitimni interesi mogu pružiti pravnu osnovu za takvu obradu.

svrhe. Ako voditelj obrade može razumno slijediti te interese na drugi, manje nametljiv način, legitimni interesi neće predstavljati pravnu osnovu za obradu.

Stoga, kada procjenjuju je li obrada nužna u svrhu ostvarivanja legitimnog interesa, voditelji obrade trebali bi razmotriti pomaže li obrada doista promicanju identificiranog interesa, je li to razuman i proporcionalan način za to i postoje li manje nametljivi načini za postizanje istog rezultata.

U skladu s načelom smanjenja količine podataka, čak i kada se obrada može činiti nužnom, voditelji obrade trebaju osigurati da količina obrađenih podataka i opseg te obrade predstavljaju minimalnu količinu za postizanje navedene svrhe.

Kao što je slučaj s drugim pravnim osnovama koje uključuju koncept nužnosti, opseg onoga što je upravo 'nužno' u svrhu bilo kojeg legitimnog interesa u konačnici će ovisiti o **okolnostima svakog pojedinog slučaja**, a također će biti relevantan za razmatranje balansiranja interesa, kao što je objašnjeno u nastavku.

Test ravnoteže

Kao što je gore spomenuto, ključna komponenta ove pravne osnove je da se na nju može pouzdati samo ako legitimni interesi na koje se oslanja voditelj obrade ili treća strana **nisu nadjačani interesima**, pravima i/ili temeljnim slobodama **ispitanika**. Kao takvi, voditelji obrade trebaju provesti **test ravnoteže** kada procjenjuju treba li se obrada osobnih podataka odvijati na temelju ove pravne osnove. Ovaj bi test trebao, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 47 GDPR-a, uzeti u obzir **'razumna očekivanja'** ispitanika, u kontekstu njihovog odnosa s voditeljem obrade.

Osobito bi voditelji obrade trebali obratiti posebnu pozornost i pružiti **dodatnu zaštitu interesima ili temeljnim pravima i slobodama** ispitanika kada je ispitanik dijete, kako se izričito zahtijeva u tekstu samog članka 6. stavka 1. točke (f).

GDPR u širem smislu zahtijeva povećane razine zaštite prava na zaštitu podataka djece, što bi voditelji obrade trebali imati na umu kada uravnotežuju te interese. U uvodnoj izjavi 38 GDPR-a, na primjer, navodi se da "djeca zaslužuju posebnu zaštitu u pogledu svojih osobnih podataka budući mogu biti manje svjesna rizika, posljedica i predmetnih zaštitnih mjera te svojih prava u vezi s obradom osobnih podataka", te se sugerira da je to osobito slučaj kada je riječ o marketingu ili profiliranju.

Velik dio testa ravnoteže koji poduzimaju voditelji obrade također bi se trebao temeljiti na **zdravom razumu i očekivanjima ispitanika**: ako ispitanik ne bi razumno očekivao ovu vrstu obrade svojih osobnih podataka ili ako bi to prouzročilo neopravdanu štetu njihovim interesima, pravima ili slobodama, njihovi interesi će vjerojatno nadjačati legitimne interese na koje se voditelj obrade želi osloniti. Slično tome, što je veći utjecaj određene aktivnosti obrade u prava pojedinca na zaštitu podataka, to je veće opravdanje potrebno za utemeljenje te obrade.

Potreban je test ravnoteže jer interesi voditelja obrade neće uvijek biti u skladu s interesima ispitanika. Međutim, ako postoji sukob ili napetost između tih interesa, nije slučaj da se obrada nikada ne može dogoditi, već voditelj obrade može obraditi osobne podatke samo ako njegovi interesi daju **jasno i proporcionalno opravdanje za utjecaj** na pojedinca.

Stoga, kada voditelj obrade razmatra obrađivanje osobnih podataka na temelju legitimnih interesa, **trebao bi osigurati provođenje testa ravnoteže** i biti uvjeren da interesi ispitanika ne nadjačavaju te legitimne interese i da se osobni podaci koriste samo na načine koje bi ispitanik razumno očekivao – osim ako ne postoji vrlo jak razlog koji prevladava te zabrinutosti. Nadalje, trebali bi posebno paziti da osiguraju zaštitu interesa djece kada se obrađuju njihovi osobni podaci. Voditelji obrade bi također trebali biti sigurni da su uzeli u obzir odgovarajuće zaštitne mjere za smanjenje bilo kakvog negativnog utjecaja, gdje je to moguće.

Čimbenici koje treba uzeti u obzir kao dio testa ravnoteže uključuju **okolnosti i kontekst svakog pojedinog slučaja**, posebice prirodu osobnih podataka i obrade i odnos između voditelja obrade i ispitanika, ali i **razmatranja zaštite podataka** kao što je smanjenje količine podataka na najmanju moguću mjeru, razdoblja čuvanja, uspostavljene zaštitne mjere, tehnička i integrirana zaštita podataka te postojanje jasnih i dostupnih opt-out mehanizama.

U skladu s načelom pouzdanosti iz članka 5. GDPR-a, voditelji obrade trebaju voditi evidenciju o procjeni koju su poduzeli kako bi utvrdili jesu li legitimni interesi nadjačani interesima, pravima ili slobodama ispitanika. Ne postoji utvrđen način na koji voditelj obrade to mora učiniti, ali je važno da na neki način zabilježi svoje obrazloženje, kako bi pokazao da **je korišten odgovarajući proces donošenja odluka** kako bi se opravdala obrada, te da su **prava i slobode ispitanika u dovoljnoj mjeri uzeti u obzir**. Rezultate ove procjene također treba pregledati ako postoji značajna promjena u prirodi ili kontekstu postupaka obrade.

Iako načelo 'ograničavanja svrhe', navedeno u članku 5. stavku 1. točki (b) GDPR-a, zahtijeva da se osobni podaci prikupljaju u 'posebne, izričite i zakonite svrhe i da se ne obrađuju dalje na način koji nije u skladu s tim svrhama', postoje ograničeni slučajevi u kojima bi trebalo dopustiti 'daljnju obradu' osobnih podataka u svrhe koje nisu one za koje su osobni podaci prvobitno prikupljeni. To je moguće samo ako je obrada 'kompatibilna' sa svrhama za koje su osobni podaci prvobitno prikupljeni.

U samom članku 5. stavku 1. točki b. GDPR-a čak se napominje da se daljnja obrada ne smatra neusklađenom s prvotnim svrhama ako je u „svrhe arhiviranja u javnom interesu, znanstvenih ili povijesnih istraživačkih ili statističke svrhe“, u skladu s člankom 89. stavkom 1. GDPR-a, koji propisuje da takva daljnja obrada mora uključivati odgovarajuće zaštitne mjere za prava i slobode ispitanika, uključujući pseudonimizaciju ako je potrebno.

U skladu s člankom 6. stavkom 4. GDPR-a određeni su čimbenici koje voditelj obrade mora uzeti u obzir kako bi procijenio je li nova svrha obrade kompatibilna sa svrhom za koju su podaci prvotno prikupljeni. Ako se takva obrada ne temelji na privoli ili na pravu EU ili nacionalnom pravu koje se odnosi na pitanja navedena u članku 23. (ograničenja koja se odnose na zaštitu nacionalne sigurnosti, kaznene istrage itd.), voditelji obrade trebaju uzeti u obzir sljedeće čimbenike kako bi utvrdili je li daljnja svrha usklađena s prvotnom:

- a) svaku **vezu** između izvorne i namjeravane daljnje svrhe;
- b) **kontekst** u kojem su osobni podaci prikupljeni, posebno odnos između ispitanika i voditelja obrade;
- c) **prirodu** osobnih podataka, posebice jesu li osjetljivi podaci posebne kategorije ili se tiču kaznenih osuda ili kaznenih djela;
- d) moguće **posljedice** namjeravane daljnje obrade; i
- e) postojanje **odgovarajućih zaštitnih mjera**, uključujući enkripciju ili pseudonimizaciju.

Međutim, kao što je gore navedeno, ako je ispitanik dao **privolu za daljnju obradu** ili se temelji na zakonu koji predstavlja nužnu i razmjernu mjeru u demokratskom društvu za zaštitu, posebice važnih ciljeva od **općeg javnog interesa**, voditelju obrade treba dopustiti daljnju obradu osobnih podataka bez obzira na usklađenost svrha.

U svakom slučaju, od voditelja obrade i dalje se zahtijeva da osiguraju da je daljnja obrada u skladu sa svim **pravilima i načelima** navedenim u GDPR-u, posebice pružanje informacija ispitaniku o svrhama daljnje obrade te o njihovim pravima, uključujući pravo na prigovor.

Kao što je spomenuto na početku, određena obrada osobnih podataka uopće ne spada u djelokrug GDPR-a, već može biti obuhvaćena Direktivom o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (Direktiva o provedbi zakona; dalje u tekstu: LED). LED se bavi obradom osobnih podataka od strane određenih voditelja obrade u **'svrhe provođenja zakona'**.

Nije tako jednostavno pretpostaviti da će sva obrada koju obavljaju tijela za provedbu zakona potpasti pod režim LED-a ili da subjekt iz privatnog sektora neće biti podvrgnut LED-u – u prvom slučaju, tijelo za provedbu zakona može provesti obradu podataka koja nema nikakve veze s njegovom funkcijom provedbe zakona (pitanja ljudskih resursa, nabava itd.), a u potonjem slučaju subjektima iz privatnog sektora možda su povjerene javne ovlasti ili obavljaju obradu podataka koju im je delegiralo javno tijelo, kada je njihova obrada u svrhu provođenja zakona.